

Ert tjänsteställe, handläggare

Ert datum
2026-03-13Er beteckning
LI2026/00512Vårt tjänsteställe, handläggare
HKV FST JUR OFR
Stefan Ulfswärd

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Försvarsmaktens remissvar över utkast till lagrådsremissen Några förtydliganden och justeringar i de nya reglerna om bygglov

Inledning

Försvarsmakten har beretts tillfälle att inkomma med remissvar över utkast till lagrådsremissen Några förtydliganden och justeringar i de nya reglerna om bygglov (LI2026/00512) och inkommer därför med följande remissvar.

Försvarsmaktens ställningstagande

Försvarsmakten avstyrker förslaget till förändring av 9 kap. 36 § p. 1 plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Försvarsmakten anser att bestämmelsen ska utformas så att utpekade påverkansområden runt flygplatser samt övnings- och skjutfält kvarstår som områden där utökad bygglovsplikt i enlighet med 9 kap. 36 § p. 1 gäller, med undantag för områden som uteslutande syftar till att skapa hinderfrihet eller i övrigt skydda riksintresset mot uppförande av höga objekt (MSA-område, stoppområde för höga objekt samt område med särskilt behov av hinderfrihet). Skälen för detta ställningstagande framgår nedan.

Skälen för Försvarsmaktens ställningstagande

Av utkastet till lagrådsremiss framgår att förslaget har sin grund i att det sedan införandet av det nya 9 kap. PBL den 1 december 2025 har framkommit att det finns en risk för att 9 kap. 36 § p. 1 PBL i rättstillämpningen ges innebörden att alla de påverkansområden som finns utpekade i anslutning till totalförsvarets

(SUL)

flygplatser eller övnings- och skjutfält utlöser bygglovsplikt inom hela påverkansområdet. En sådan tolkning skulle enligt utredningen vidga bygglovsplikten utöver det som var syftet med bestämmelserna. Det skulle innebära att bygglov även krävs för exempelvis komplementbostadshus som planeras utanför de påverkansområden som finns i riksintresseområdets direkta närhet (i dagsläget benämnt *påverkansområde för buller eller annan risk*) men som ligger inom de mer vidsträckta områden som syftar till att skapa hinderfrihet runt flygplatser och vissa övnings- och skjutfält (*MSA-område, stoppområde för höga objekt samt område med särskilt behov av hinderfrihet*).

Det uppges i utredningen att detta aldrig har varit syftet med införandet av utökad bygglovsplikt i 9 kap. 36 § p. 1 PBL varför en precisering av bestämmelsen av utredningen bedöms påkallad.

Försvarsmakten har förståelse för utredningens synpunkter att den utökade bygglovsplikten runt vissa utpekade anläggningar av betydelse för totalförsvaret inte ska gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de värden som bestämmelsen har för avsikt att skydda. Försvarsmakten anser emellertid att den föreslagna formuleringen medför en alltför snäv tillämpning av de värden som ska värnas i enlighet med bestämmelserna om riksintresse för totalförsvarets militära del i 3 kap. 9-10 §§ miljöbalken.

Det är av avgörande betydelse för Försvarsmakten, både i egenskap av verksamhetsutövare och i egenskap av sektorsmyndighet för övriga militära försvarsmyndigheter, att samtliga skyddsvärden med koppling till riksintresse för totalförsvaret beaktas i regelverket för bygglov. En begränsning av bygglovsplikten i enlighet med förslaget till att enbart gälla inom påverkansområden för buller skulle enligt Försvarsmakten medföra att betydande värden som i dag omfattas av bestämmelsen inte kommer att kunna skyddas framgent. Det kan bland annat vara fallet vid skydds- och säkerhetsavstånd runt verksamhetsplatser där den verksamhet som bedrivs utgör en risk för skada på människors hälsa eller mer allmänna risker men inte någon har koppling till omgivningspåverkan i form av buller. Exempel härpå är bland annat säkerhetsavstånd som behövs för att minimera explosionsrisker eller risker med koppling till nyttjande eller förvaring av explosiva, giftiga eller i övrigt skadliga eller farliga ämnen. Påverkansområden i direkt anslutning till riksintresseområdet kan även ta sikte på att i händelse av höjd beredskap eller krig skydda människor från risker till följd av väpnat angrepp.

Det är således långt ifrån enbart omgivningspåverkan i form av buller som är grund för de av Försvarsmakten utpekade påverkansområdena i direkt anslutning till flygplatser och övnings- och skjutfält. Det är orsaken till att den geografiska utbredningen av påverkansområdet inte sällan avviker från den utbredning av beräknade bullervärden som följer av verksamhetsplatsernas tillstånd enligt miljöbalken. Försvarsmakten konstaterar att det perspektivet helt saknas i det remitterade utkastet till lagrådsremiss.

Vidare vill Försvarsmakten påtala att benämningen ”påverkansområde för buller eller annan risk” inte har sitt ursprung i lagtext utan är en benämning på påverkansområdet som följer av Försvarsmaktens riksintressekatalog och utarbetad praxis. Det vore enligt Försvarsmakten inte tillrådligt att i lagtext införa en begränsning av den utökade bygglovsplikten enbart med utgångspunkt i den benämning av påverkansområden som Försvarsmakten använder i nuvarande version av riksintressekatalogen. Det ska i detta sammanhang sägas att det framgår av Försvarsmaktens riksintressekatalog att påverkansområdet för ”buller eller annan risk” även skyddar anläggningar inom riksintresseområdet som inte ger direkt upphov till just buller eller annan liknande risk på det sätt som beskrivs ovan. Det handlar bl.a. om funktioner med koppling till sekretess. Exempel på anläggningar och funktioner som omfattas av sekretess och som kan utgöra en del av riksintressets värde, vilket skyddas av påverkansområdet för buller eller annan risk är bland annat radaranläggningar, ledningsplatser, anläggning för samband och kommunikation och tunnelanläggningar m.m.

Enligt nuvarande 3 kap. 9–10 §§ miljöbalken skulle Försvarsmakten kunna peka ut andra påverkansområden, exempelvis med bedömningen ”sekretess”, även i direkt anslutning till de öppet utpekade riskintresseområdena. De områdena skulle enligt nuvarande lydelse erhålla samma skydd mot omgivningspåverkan som idag gäller för påverkansområdet för buller eller annan risk. Det är en möjlighet som Försvarsmakten bedömer alltjämt behöver kvarstå av de skäl som framförts ovan.

En förändring av 9 kap. 36 § p. 1 PBL med innebörden att enbart påverkansområden med utpekad koppling till buller skulle medföra en utökad bygglovsplikt kommer således medföra att flera av anläggningar som idag skyddas inte kan bevakas av Försvarsmakten i samma utsträckning. Det vore till men för totalförsvarets militära del. För att totalförsvarets värden ska kunna värnas på samma sätt som idag är det enligt Försvarsmakten en förutsättning att bygglovsskyldigheten ges samma omfattning som är fallet med nuvarande lydelse av 9 kap. 36 § p. 1 PBL. Försvarsmakten anser emellertid att det finns grund för undantag för de områden som enbart syftar till att hindra uppförande av höga eller störande objekt och därmed ge hinderfrihet i anslutning till flygplatser och vissa övnings- och skjutfält (MSA-område, stoppområde för höga objekt samt område med särskilt behov av hinderfrihet). Inom dessa områden är det Försvarsmaktens bedömning att en avskaffad utvidgad bygglovsskyldighet enligt 9 kap. 36 § p. 1 PBL inte skulle vara till men för totalförsvarets militära del.

Avslutningsvis hänvisar Försvarsmakten som skäl för sitt ställningstagande att ett av de huvudsakliga syftena med införandet av ett nytt 9 kap. PBL enligt förarbetena var att tydliggöra att totalförsvarets intressen intar en särställning bland de allmänna intressen som plan och bygglagen har att värna. Förslaget syftade därför bland annat till att ge totalförsvaret bättre förutsättningar att bevakas och påverka beslut som kan anses påverka dessa intressen.¹ En förändring med

¹ prop 2024/25:169 *Ett nytt regelverk för bygglov*, s. 171 ff, s. 300 ff

den innebörd som föreslås i remissen skulle enligt Försvarsmakten stå i strid med detta övergripande syfte.

Övriga upplysningar

Utöver vad som anförts ovan framför Försvarsmakten upplysningsvis att utformningen av 9 kap. 36 § PBL, i sin lydelse efter 1 december 2025, även i övrigt medför vissa men för totalförsvaret i fråga om möjlighet att bevaka och skydda riksintressen för totalförsvaret. Försvarsmakten bedömer därför att det finns behov av ett fortsatt revideringsarbete avseende 9 kap. 36 § PBL. Denna fråga faller emellertid utanför vad Försvarsmakten har att bedöma inom ramen för detta remissförfarande.

I beredningen av detta ärende har samhällsplanerare Helena Silfver deltagit.

Detta remissvar har beslutats av stf chefsjurist Helene Arango Magnusson. I den slutliga handläggningen har tfj sektionschef Johanna Winblad, stabsassistent Harald Rosenblad och, som föredragande, försvarsjurist Stefan Ulfswärd deltagit.

Arango Magnusson, Helene

stf chefsjurist

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

Sändlista

Inom myndigheten

HKV FST STÖD INFRA

HKV FST KOMM

Utanför myndigheten

Regeringskansliet Försvarsdepartementet

Myndigheten för civilt försvar